

ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕХАНІЗМУ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОГО МАРКЕТИНГОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ АВІАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМСТВА

В статті порушуються питання економічного обґрунтування управлінських рішень, пов'язаних з міжнародним маркетинговим менеджментом авіаційного підприємства, розглядається метод оцінки економічної ефективності механізму прийняття управлінських рішень, використовуючи економіко-математичне моделювання для побудови оптимізаційних моделей і їх реалізація автоматизованою системою управління "Міжнародний маркетинг авіаційного підприємства» на базі автоматизованої системи управління (АСУ) авіаційним підприємством.

Постановка проблеми. Розвиток сучасної системи міжнародного маркетингового менеджменту авіаційного підприємства має таке саме важливе значення, як і інша діяльність, пов'язана з управлінням іншими системами авіаційного підприємства, неможливий без впровадження різних нововведень (новітніх технологій, удосконалення технічних операційних засобів, управлінських форм і методів господарювання, використовуючи новітні наукові досягнення, в тому числі і науково-технічний прогрес) для прогнозування необхідних умов виробництва конкурентоспроможної продукції (послуг) і її реалізацію на сучасні і перспективні вимоги ринку, активного впливу на ринок, прогнозування його потреб, стимулювання збуту і формування іміджу авіаційного підприємства. Прийняття управлінських рішень, необхідних для впровадження міжнародних маркетингових нововведень (інновацій) на підприємстві для ефективного його функціонування вимагає розширення його стратегічних міжнародних маркетингових проектів і раціонального використання інвестицій в тому чи іншому міжнародному маркетинговому проекті з необхідним економічним обґрунтуванням кожного управлінського рішення з врахуванням подолання підприємством економічних ризиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковому напрямленні «Економічне обґрунтування управлінських рішень» є нове і недосліджене на сьогоднішній день, тому методи цього дослідження є актуальні[1-5].

Однією із **невирішених раніше частин загальної проблеми, якій присвячується стаття**, нами визначається необхідність реформування політики оцінки економічної ефективності прийняття управлінських рішень на підприємствах, і в тому числі на авіаційних підприємствах, з визначенням того, що така необхідність насамперед базується на принципі прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень і прийняття їх оптимальних варіантів на рівні, достатньому для їх впровадження, в тому числі на державному рівні, а також на засадах забезпечення обов'язковості їх реалізації з недопущенням проявів дискримінації реалізації на міжнародному ринку товарів вітчизняного виробництва [2-5].

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розроблення науково обґрунтованого механізму удосконалення оцінки економічної ефективності прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень в системах авіаційного підприємства, спрямованого на забезпечення ефективної діяльності його міжнародного маркетингового менеджменту з використанням джерела формування масиву достовірної статистичної техніко-економічної інформації показників міжнародного маркетингового менеджменту авіаційного підприємства.

Виклад основного матеріалу. Вибір багатьох підприємств для виконання різних міжнародних маркетингових проектів, накладає свої особливості на прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень для вибору структури, яка зможе створити високоефективний міжнародний маркетинговий механізм розробки і впровадження міжнародних маркетингових проектів.

Аналізуючи менеджером по міжнародному маркетингу особливості стратегії міжнародних маркетингових систем різних підприємства, можна визначити основні етапи формування стратегії розробки і впровадження системи міжнародного маркетингового менеджменту авіаційного підприємства.

Знаючи завдання, цілі, менеджер аналізує і оцінює зовнішнє середовище (товарний ринок, ринок капіталу і ринок праці) вибирає і реалізує стратегічну альтернативу управлінських рішень. На першому етапі - визначає завдання і цілі по конкурентоспроможній продукції, її якості і прибутку, фінансовий стан і інше, на другому - створення стратегії отримання прибутку, оцінюючи існуюче позитивне і негативне становище сьогодення систем управління, діяльність персоналу виробництва продукції, стан ринку, техніку і обладнання; принципи

розподілу прибутку; дослідження структури капіталу, податкової системи та інше; дослідження стратегічних можливостей та економічних ризиків в сферах економічних, технічних, соціальних, політичних, юридичних; на третьому місці - вибір методів дослідження (емпіричних, моделювання і інше).

Аналіз зовнішнього середовища-це майбутній контроль зовнішніх факторів, відпрацьованих в стратегічному плані, для майбутньої реалізації завдань і цілей, аналізу і оцінки економічних ризиків і подолання підприємством можливих небезпек конкурентного середовища та небезпеки кризових явищ і ситуацій.

Процедура стратегічних досліджень системи міжнародного маркетингового менеджменту наступна:

- в стратегії міжнародної маркетингової операційної системи ведуться пошуки можливості виробництва конкурентоспроможної продукції (послуг) порівняно з конкурентами, товарів на замовлення і інше;
- стратегія міжнародного маркетингового прогнозування процесу виробництва продукції (можливі потужності і технології, операційний ритм / постійний чи змінний/, сезонна чи несезонна продукція, доступ до ресурсів, матеріально-технічні запаси споживання і інше).

В фінансовій стратегії системи міжнародного маркетингового менеджменту підприємства менеджер досліджує наступне: фінансові можливості розробки і впровадження системи міжнародного маркетингового менеджменту в управлінській структурі фінансових відносин (визначення потреб у фінансових ресурсах, основні види фінансування, джерела фінансування та особливості їх отримання (зовнішнє, акціонерне, довгострокове, кредити під заставу обладнання /іпотечний кредит/, відсоткова ставка, інвестиції за допомогою облігацій, акцій і інше), оборотний капітал і його вартість, кредитні можливості, фінансовий контроль, стан ринку капіталі і інше).

В міжнародному маркетинговому дослідженні стратегії функціонування системи міжнародного маркетингового менеджменту розглядається:

- стан товарного ринку і конкурентний захист продукції (асортимент та якість продукції /послуг/, дослідження ринкової ціни, канали реалізації продукції, пропозиції до і після реалізаційного обслуговування продукції (послуг);
- стан інформаційно-телекомунікаційної системи створення іміджу підприємства (різні види реклами, виставкова діяльність, управління стимулюванням збуту, паблік рилейшнз і інше).

В стратегії матеріально-технічним забезпеченням системою міжнародного маркетингового менеджменту авіаційного підприємства менеджер досліджує наступне:

- стратегію технологічного процесу по виробництву та постачанню необхідних матеріалів, запасів сировини та напівфабрикатів - вхідні міжнародного маркетингового менеджменту (Хі і Ці), перетворені міжнародною маркетинговою операційною системою підприємства на її вихідні - готової продукції (Уі);
- стратегічне забезпечення своєчасної доставки системі міжнародного маркетингового менеджменту авіаційного підприємства всіх видів ресурсів (сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, технологічного обладнання, інструментів, транспортних засобів, палива, тепло-енергії, води і інше), в обсягах необхідних для нормального функціонування підприємства по виробництву необхідної, конкурентоспроможної продукції / послуг /).

Стратегія визначення збутової діяльності і після реалізаційного обслуговування покупців (замовників) виготовленої продукції авіаційного підприємства (як вирішальної стратегії по збуту продукції в існуючій жорсткій конкуренції в ринкових відносинах) залежить від:

- масштабів виробництва, обсягів збутової діяльності, кількості та інтенсивності обслуговування покупців і інше;
- досягнення конкурентних переваг підприємства, яке повинно запропонувати високоякісну продукцію / послугу / за привабливою ціною на товарному ринку і якому потрібно домогтися того, щоб високоякісні властивості продукції / послуг / авіаційного підприємства стали відомі багатьом покупцям;
- розробки і впровадження системи інформаційно-телекомунікаційного менеджменту (рекламного менеджменту) підприємства, спрямованого на інформування покупців на товарному ринку про свою діяльність і про запропоновану свою високоякісну продукцію (послуги), а також на досягнення взаєморозуміння між виробником продукції і суспільством, що формує міжнародний імідж авіаційного підприємства (паблік рилейшнз) і інше.

Економічне обґрунтування управлінських рішень здійснюється для забезпечення стратегічних процесів всього планування маркетингової діяльності підприємства, з визначенням майбутніх змін товарного ринку, ринку капіталу і ринку праці, виходячи з аналізу минулого, теперішнього і майбутнього їх стану та маючи мету міжнародного маркетингового розвитку підприємства, з врахуванням динаміки росту різноманітних факторів, пов'язаних з виконанням

міжнародного маркетингового бізнес-плану.

Планування підприємством для розробки і реалізації високоефективних маркетингових проектів є довгострокове (стратегічне прогнозування) - до 10 років і більше, перспективне-п'ятирічний період, поточне - до одного року (уточнює терміни виконання управлінських рішень по плануванню реалізації міжнародних маркетингових проектів) і оперативне (деталізує виконання управлінських рішень поквартального і місячного планування).

На основі довгострокового, стратегічного прогнозування розробляються і здійснюється перспективне, поточне і оперативне планування, як єдина система бізнес-планування підприємством для розробки і реалізації міжнародних маркетингових проектів.

В прогнозній стратегії виконання міжнародного маркетингового бізнес-плану входять наступні основні етапи:

- на основі усесторонніх досліджень визначення стратегії виконання міжнародного маркетингового бізнес-плану на термін більше 5-ти років;
- реалізація методів прогнозування, використовуючи економіко-математичне моделювання для побудови і оптимізаційних моделей на основі обробки зібраної достовірної інформації експертних оцінок;
- аналіз і використання оптимальних варіантів для виконання міжнародного маркетингового бізнес-плану, що передбачає найсуттєвіші особливості стратегії операційної системи в прогнозуванні виробничої діяльності в нових умовах функціонування, в системі матеріально-технічного забезпечення та управління збутом продукції, в системі матеріально-технічних запасів споживання в операційній інфраструктурі (ремонтні, інструментальні, енергетичні, транспортні, складські і інші структури).

До п'ятирічного планування для виконання міжнародного маркетингового бізнес-плану відносяться наступні основні етапи:

- планування по удосконаленню ефективних показників розробки і впровадження міжнародних маркетингових проектів за рахунок впровадження більш новітніх технологій і корегування змін в досягненнях науково-технічного прогресу;
- визначення етапів і основних розділів міжнародного маркетингового проекту (терміни розробки і завершення нової операційної системи / терміни установки обладнання, постачання комплектуючих матеріалів, притоку інвестицій і іншого з конкретною деталізацією розподілу по рокам і кварталу);
- забезпечення отримання прибутку підприємством від використання

міжнародного маркетингового менеджменту в більш прибуткові проекти матеріально - технічного забезпечення для своєчасної доставки всіх видів ресурсів (сировини, матеріалів, комплектуючих виробів, технологічного обладнання, інструментів, транспортних засобів, палива, тепло-електроенергії, води і іншого, що в значній мірі відображає стадію планування технологічного процесу виробництва та постачання матеріалів, сировини та напівфабрикатів - вхідні маркетингового процесі (Хі і Ці), перетворені новою операційною системою на її вихідні – нову готову продукцію (Уі), а також планування збутом продукції з використанням інформаційно-телекомунікаційної системи для створення міжнародного іміджу підприємства;

- зменшення ризиків інвестування за рахунок збільшення кількості інвесторів і зменшення часу на використання інвестицій (кругообіг інвестицій).

План розробки і впровадження міжнародного маркетингового проекту для оновлення підприємства є детальний, узгоджений у часі з виконавцями - розробниками проекту і фінансовими структурами документ - комплексний міжнародний маркетинговий проект, спрямований на конкретне досягнення мети - отримання прибутку від реалізації нової конкурентоспроможної продукції (послуг), а також збуту нової продукції (послуг), використовуючи (внесений в комплексний міжнародний маркетинговий проект виконавцями - розробниками міжнародного маркетингового проекту) більш досконалу інформаційно - телекомунікаційну систему для створення міжнародного іміджу підприємстві в системі маркетингового менеджменту авіаційного підприємства.

Прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень для проведення науково-дослідних розробок і впровадження комплексного міжнародного маркетингового техніко - економічного проекту авіаційного підприємства пов'язані з:

- пошуками виконавців розробки і впровадження комплексного міжнародного маркетингового техніко-економічного проекту авіаційного підприємства, з розробкою системи міжнародного маркетингового менеджменту підприємства, використовуючи наукову організацію раціонального підбору працівників (проектних, науково-дослідних організацій) по принципу конкурсної експертизи на основі експертних оцінок висококваліфікованих спеціалістів (Хі І Ці) з обробкою достовірної статистичної інформації, використовуючи методи моделювання для побудови статистичної оптимізаційної моделі і отримання

оптимізаційних результатів (U_i);

- розробкою комплексного міжнародного маркетингового техніко-економічного проекту, застосовуючи техніко-економічний аналіз оцінки варіантів управлінських рішень використовуючи систему показників (X і C_i) і їх реалізацію оптимальними управлінськими рішеннями (U_i) (детальна розробка техніко-економічної документації міжнародної маркетингової операційної системи, оцінка ефективності впровадження кожної складової міжнародної маркетингової системи, соціально-економічні і екологічні наслідки від реалізації комплексного техніко - економічного проекту, міжнародного маркетингового забезпечення, планові показники проектно-кошторисної документації міжнародної маркетингової системи, а також визначення чітких варіантів механізму реалізації комплексного маркетингового техніко - економічного проекту з очікуваними реальними показниками функціонування операційної системи підприємства і інше).

Методика прогнозування економічного обґрунтування управлінських рішень, пов'язаних з системою маркетингового менеджменту авіаційного підприємства є основою для оцінки економічної ефективності управлінських рішень для визначення якої необхідно зібрати показники управлінської діяльності міжнародного маркетингового менеджменту авіаційного підприємства (достовірну статистичну техніко-економічну інформацію), використовуючи експертні оцінки менеджерів високої фахової підготовки.

На основі зібраного масиву достовірної техніко-економічної інформації будується статистична оптимізаційна модель показників економічного обґрунтування управлінських рішень, пов'язаних з системою маркетингового менеджменту підприємства.

Статистична оптимізаційна економіко-математична модель прогнозних показників економічної ефективності механізму прийняття управлінських рішень, пов'язаних з системою міжнародного маркетингового менеджменту – це набір техніко - економічних параметрів системи, об'єднаних в єдине ціле регресійними рівняннями.

Внаслідок проведення багатofакторного регресійного аналізу (визначення коефіцієнтів регресії, залишкову дисперсію, відсів незначних параметрів рівняння регресії, використовуючи багатоступеневий аналіз і інше) одержуємо оптимальні значення показників економічної ефективності механізму прийняття управлінських рішень в систему міжнародного маркетингового менеджменту

на основі реалізації алгоритмів визначення їх оптимальних варіантів на комп'ютерній техніці по економіко-математичній моделі, визначаємо прогнозний (можливий) прибуток авіаційного підприємства, з врахуванням якісних показників від реалізації його продукції (послуг), в результаті якого проводиться прийняття управлінських рішень, пов'язаних з міжнародним маркетинговим менеджментом авіаційного підприємства.

Оцінка економічної ефективності механізму прийняття управлінських рішень в системі міжнародного маркетингового менеджменту авіаційного підприємства здійснена на основі застосування визначення приведених затрат. Приведені витрати / П / по кожному варіанту представляють собою суму поточних витрат / С / і капітальних вкладень / К /, приведених до однакової розмірності відповідно до нормативу ефективності / E_n /.

У разі, коли відсутня відмінність як порівнювані варіанти, приведені витрати / П / визначаються по наступній формулі:

$$P = C + E_n \cdot K, \quad P = K + TC \quad (1)$$

де: T - нормативний термін окупності капітальних вкладень (величина, зворотна E_n - нормативний коефіцієнт ефективності капітальних вкладень у даної галузі промисловості, /для авіаційних підприємств/ $E_n = 0,15$).

При цьому річний економічний ефект від впровадження механізму прийняття управлінських рішень визначається, по формулі:

$$E = (P_b/A_1 - P_n/A_2) \cdot A_2 \quad (2)$$

де P_b, P_n - приведені затрати до і після впровадження механізму прийняття управлінських рішень на одиницю продукції;

A_1, A_2 - річний випуск продукції відповідно до і після впровадження механізму прийняття управлінських рішень;

Приймається управлінське рішення економічно ефективніше в порівнянні з базовим, якщо

$$P_n < P_b, \quad E_n > E_p, \quad T_p < T_n \quad (3)$$

З даного дослідження випливають висновки про те, що оцінка економічної ефективності механізму прийняття управлінських рішень в системі міжнародного маркетингового менеджменту авіаційного підприємства необхідна також для функціонуванні в оптимальному (автоматизованому) режимі усіх підсистем підприємства (операційної, інноваційної, фінансової, інвестиційної, кадрової, зовнішньоекономічної, інформаційно-телекомунікаційної, в тому числі міжнародного рекламного менеджменту і

інших), пов'язаних з системою міжнародного маркетингового менеджменту, використовуючи економіко - математичне моделювання для побудови оптимізаційних моделей і їх реалізація АСУ "Міжнародний маркетинговий менеджмент авіаційного підприємства".

Список літератури

1. Виноградський М.Д. і інші. Менеджмент в організаціях. Навчальний посібник. К.: "Кондор"- 2004. – 598 с.
2. Економіка транспорту. За редакцією док. екон. наук., професора Коби В.Г., Навчальний посібник. К.: КДАВТ. 1999, 257-с.
3. Азарян Е.М. Міжнародний маркетинг. – К.: ИСМО МО України, НВФ « Студцентр», 1995, - 668 с
4. Данько Т.П. Управление маркетингом. Учеб. Пособие.- М.: ИНФРА-М, 1997. – 280 с.
5. Циганкова Т.М. Управління міжнародним маркетингом. К.: КНЕУ, 2001. – 426 с.